

Verksamhetsberättelse 16 juni 2020 – 29 april 2021

Avgiven av ständige sekreteraren

Mats Gyllenberg

När Finska Vetenskaps-Societeten i fjol äntligen kunde hålla sitt årsmöte på distans den 15 juni 2020 hade coronasituationen sakta börjat förbättras och man kunde erfara en viss optimism i samhället. Detta avspeglades också i slutorden i preses hälsning vid årsmötet: "Pandemin avtar emellertid med tiden och livet återgår till normalare igen". Tyvärr gick det inte så utan pandemin följde samma mönster som Spanska sjukan (influensapandemin förorskad av H1N1 A-virus) åren 1918-1920 då efter en relativt lugn sommar en mycket dödligare andra våg slog till på hösten 1918. Denna följdes av en tredje våg år 1919 och en fjärde år 1920. I skrivande stund (april 2021) håller den tredje vågen på att mattas av i Finland, men på många håll i världen skördar pandemin fler offer än någonsin tidigare.

Finland har klarat pandemin mycket bättre än de flesta andra länder. Hittills har bara drygt 900 personer dött i sviterna av covid-19, vilket motsvarar 163 personer på en miljon. För detta har vi att tacka våra myndigheters åtgärder: kraftiga restriktioner infördes redan i mars 2020 och dessa har sedan fortsatt i varierande grad under hela pandemin. I Sverige, där man har föredragit rekommendationer framom restriktioner och förbud, har 14 000 människor fått sätta livet till, det vill säga nästan 1 400 personer på en miljon.

Hela det akademiska året 2020-2021 har präglats av de restriktioner som myndigheterna infört. Ingen närundervisning har ägt rum vid våra universitet. Detta har varit betungande för lärarna och framför allt för studenterna. De studerande som antogs till ett universitet år 2020 har nu studerat ett helt år utan att ha träffat en enda lärare eller studiekamrat. Studentlivet – aktiviteter inom nationer och ämnesföreningar har varit obefintligt. Det säger sig självt att studieprestationerna inte kan vara på samma nivå som under normala förhållanden.

Också forskningen har blivit lidande. Även om vetenskaplig litteratur nuförtiden finns tillgänglig i elektronisk form och möten kan ordnas på distans via webbplattformer kan inte vikten av personliga möten och kontakter överskattas.

Societetens verksamhet har naturligtvis också påverkats av pandemin, men inte lika mycket som universitetens. På grund av restriktionerna kunde endast ett större publikt evenemang ordnas. En stor del av Societetens verksamhet, som t.e.x publikationsverksamheten och samarbetet med andra vetenskapliga organisationer, är dock av sådan natur att den har kunnat fortgå nästan som under normala förhållanden. Det samma gäller administrationen av Societeten för vilken arbete på distans inte utgör något nämnvärt hinder.

Vid årsmötet sker vissa förändringar bland Societetens funktionärer. Herr Meurman har varit ordförande för Societeten i tre år och måste därför enligt arbetsordningen avgå. Han har skött ordförandeskapet flexibelt och det har varit mycket lätt att samarbeta med honom. Han har varit en tillgång för Societeten och jag framför mitt varma tack till honom.

Jag vill också uttrycka min tacksamhet till herr Riikonen som i sex år varit en mycket aktiv medlem av styrelsen och som nu står i tur att avgå.

Herr Roslin har varit Societetens revisor/verksamhetsgranskare i femton år och avgår efter årsmötet 2021. Det har kännats tryggt att ha honom som verksamhetsgranskare; han har utfört sitt arbete ansvarsfullt och noggrant. Ett stort tack!

Societetens nya stadgar

Arbetet med de nya stadgarna som påbörjades under föregående verksamhetsår fullbordades under innevarande verksamhetsår. Det fanns flera orsaker till att en stadgeändring var nödvändig. Dels innehöll de gamla stadgarna några stipulationer som stod i strid med föreningslagen, dels behövde andra bestämmelser moderniseras. Enligt de gamla stadgarna kunde endast finländska medborgare kallas till ordinarie ledamot av Societeten. Denna regel motsvarar inte värderingarna i dagens akademiska värld där mobilitet och internationalism är slagord och universiteten aktivt rekryterar professorer från utlandet. I de nya stadgarna är det personens hemort som är avgörande för medlemsstatusen. En person med hemort i Finland kan kallas till ordinarie ledamot av Societeten oberoende av medborgarskap. Omvänt väljs även finländska medborgare till utländsk ledamot om de är fast bosatta utomlands. Om en utländsk ledamot permanent bosätter sig i Finland kan Societeten besluta om att ändra hans ledamotsstatus. Denna nya bestämmelse har redan tillämpats en gång under verksamhetsåret.

De nya stadgarna godkändes slutgiltigt av Societeten i september 2020 och registrerades i föreningsregistret den 12.1.2021. För första gången under Societetens 183-åriga historia registrerades stadgarna både på svenska och finska.

Symposier och andra evenemang

På grund av coronaepidemin har Societeten inte kunnat anordna symposier och kollovier i samma utsträckning som under föregående verksamhetsår. Vi kunde i alla fall ordna två mycket lyckade symposier – ett under hösten 2020 och ett under våren 2021.

Den 28 september 2020 ägde symposiet "Maailman monet kielet" rum i Maija-salen i centrumbiblioteket Odet i Helsingfors. Som moderator verkade herr Riikonen. Symposiet strömmades och efteråt lades den över tre och en halv timmar långa videon ut på youtube. Närvarande i Maija-salen var cirka 60 personer medan ett hundratal följde med direktsändningen. Videon på youtube.com har haft över 550 tittare.

Initiativet till symposiet "Rokotukset ennen ja nyt" togs redan i december år 2018 och verkställdes vid en mycket läglig tidpunkt just då vaccineringen mot covid-19 påbörjats i Finland. Det ägde rum den 30 mars 2021. Som moderatorer verkade herr Hedman och herr Meri. Moderatorerna och föredragshållarna var på plats i Musikhuset i Helsingfors men epidemiläget tillät inte någon publik. Symposiet strömmades och hade cirka 400 deltagare på distans. Tekniken fungerade perfekt tack vare Musikhusets professionella personal. Deltagarna var aktiva och ställde många relevanta frågor. Den nästan två timmar långa videon hade setts på youtube.com av över 2 100 personer under en tre veckors period efter symposiet.

Societeten deltog som tidigare år i arrangerandet av den stora Nobeldebatten som strömmade den 28 oktober 2020. Societeten representerades i expertpanelen av herr Johansson. Videoupptagningen av debatten finns tillgänglig på Helsingin Sanomats webbplats.

Finska Vetenskaps-Societeten arrangerade tillsammans med landets övriga vetenskapsakademier, de Vetenskapliga Samfundens Delegation och Suomen Kulttuurirahasto de traditionella Vetenskapsdagarna den 13-17.1.2021. I år genomfördes dagarna i sin helhet virtuellt på nätet. Ständige sekreteraren representerade Societeten i styrgruppen och herr Sundberg i programkommittén. Följande av Societetens ledamöter bidrog till programmet genom att hålla

föredrag, delta i paneldebatter eller intervjuer: fruarna Furman, Lähteenmäki, Reuter och Österbacka samt herrarna Lindén, Nuorteva, Sumelius och Sundberg.

Mötesprogrammet

Covid-19-epidemin, som under våren 2020 tvingat Societeten att inhibera alla sina möten från och med mars, påverkade också mötesprogrammet under verksamhetsåret 2020-2021. Ständerhuset var under hela verksamhetsåret enbart i Statsrådets bruk och Societen kunde därför inte hålla sina möten där. Tack vare Riksarkivets generaldirektörs, herr Nuortevas, generösa erbjudande kunde de ordinarie mötena i september, oktober och november 2020 ordnas i den vackra gamla forskarsalen i Riksarkivet. Alla vetenskapliga föredrag och presentationer strömmades och ledamöterna kunde även delta i mötena via den molnbaserade IT-plattformen Zoom. Vid behandlingen av ärenden där stadgarna kräver omröstning med slutna sedlar användes ett elektroniskt röstningssystem som garanterade valhemligheten.

I december 2020 förvårades epidemiläget så mycket att mötena under resten av verksamhetsåret hölls enbart på distans. Ett distansmöte kan naturligtvis inte jämföras med ett fysiskt möte. I början hade vi större problem med det tekniska genomförandet, men i och med ökande erfarenhet blev distansmötena smidigare längre fram under verksamhetsåret. Glädjande är dock att deltagarantalet hållits på samma nivå som tidigare år och till och med ökat litet från i fjol. Flera av Societetens utländska ledamöter har också regelbundet deltagit i mötena på distans. Deltagarantalet rörde sig mellan 45 och 64 ledamöter; i medeltal 54 per möte.

På grund av epidemin har inte några gemensamma middagar kunnat ordnas efter sammankomsterna. Detta är beklagligt eftersom de informella diskussionerna under middagarna mellan ledamöter från olika vetenskapsområden är inspirerande och utgör en viktig del av Societetens verksamhet.

Nedan följer en kort sammanfattning av mötesprogrammet och de beslut som fattats.

17 augusti 2020

Styrelsen sammanträdde tillsammans med redaktörerna och sektionsordförandena för att planera det kommande årets verksamhet under den pågående pandemin. Man beslöt att de ordinarie mötena hålls med ett begränsat antal ledamöter fysiskt närvarande. Alla kan dock delta i mötena via webbplattformen Zoom. Alla vetenskapliga föredrag och presentationer strömmas och bandas och läggs senare ut på Societetens webbplats. Inga gemensamma middagar efter mötena ordnas. De ledamöter som håller föredrag uppmärksammas då middagar igen kan ordnas.

Ett elektroniskt röstningssystem som bevarar rösthemligheten och förhindrar att samma ledamot röstar flera gånger tas i bruk. Styrelsen ansåg att under den rådande undantagssituationen detta röstningssystem kan anses motsvara röstning med slutna sedlar till exempel vid inval av nya ledamöter.

Styrelsen beslöt att symposiet ”MaaIlman monet kielet” ordnas måndag 28.9.2020 kl. 16-20 på centrumbiblioteket Odes Maijasal med herr Riikonen som moderator. På grund av coronarestriktionerna kan högst 70 personer delta i Maijasalen. Symposiet strömmas och bandas och läggs senare ut på Societetens webbplats.

Styrelsen beslöt föreslå för ordinarie mötet att Societetens arbetsordning ändras så att den tillåter att man lämnar förslag till nya ledamöter via det elektroniska Datalink-systemet för stipendieansökningar.

Styrelsen fann det ändamålsenligt att sammanslå Ernst Lindelöfs fond och den allmänna fonden. Skattmästaren föreslår detta för förvaltningsnämnden varefter slutgiltigt beslut i frågan fattas.

21 september 2020

Styrelsen beslöt bevilja Riksarkivet 21 000 euro fördelat över tre år (2021-2023) för att digitalisera fyra finska vetenskapsmäns (Erik Laxman, Anders Johan Lexell, Anders Johan Sjögren, Axel Gadolin) material som finns i ryska arkiv.

Styrelsen tillsatte en arbetsgrupp bestående av herr Bruun (ordförande), fruarna Eerola och Heinämaa samt herrarna Bonsdorff, Sundberg och Fortelius med uppdrag att se över ändamål och beviljningsgrunder av Societetens stipendier samt beslutsfattandet. Särskilda stipendier för sabbatsledighet kunde tas i bruk.

Herrarna Johansson, Lindholm och Lindström samt fru Törmä utsågs till ledamöter av Magnus Ehrnrooths stiftelses stipendienämnd för perioden 1.1.2021-31.12.2023.

Det ordinarie mötet hölls i Riksarkivets gamla forskarsal. Forskaren vid Riksarkivet, Pertti Hakala, hade sammanställt en utställning om Finska Vetenskaps-Societetens arkiv som deponerats i Riksarkivet. Utställningen visades utanför möteslokalen och mötesdeltagarna kunde bekanta sig med den före mötet och under pausen.

Mötet inleddes med ett föredrag av generaldirektören för Riksarkivet, herr Nuorteva, under rubriken "Katsaus Kansallisarkistossa oleviin tieteilisten seurojen arkistoihin". Därefter följde två presentationer. Herr Gahmberg höll minnetalet över Johan Järnefelt och herr Meinander över Max Engman. Den offentliga delen av mötet avslutades med föredrag av herr Romantschuk under rubriken "Konsten att stimulera mikrober att göra jobbet för en" och fru Törmä under rubriken "Uusia kvantti-ilmiöitä: Bosen-Einsteinin kondensaatti nanofotoniikassa ja suprajohtavuus grafeenissa".

Under den slutna delen av mötet fattades några viktiga beslut. Fru Eva Margareta Steinby och herr Riska valdes till hedersledamöter av Societeten och de nya stadgarna godkändes i andra behandling. Ändringen av arbetsordningen som möjliggör att man föreslår nya ledamöter via ett elektroniskt system godkändes.

Fruarna von Bonsdorff och Olsson samt herrarna Knif och Lindén valdes till ledamöter av prisnämnden för Professor Theodor Homéns pris i fosterlandets historia år 2021.

19 oktober 2020

Styrelsen valde Fru Sundholm samt herrarna Fortelius, Ehlers, Westerholm och Koskinen till ledamöter av Sohlbergiska delegationen samt herrarna D. Sundholm och Bonsdorff till suppleanter.

Styrelsen fastställde beloppet på Societetens pris år 2021: Professor E.J. Nyströms pris 30 000 euro, Professor Theodor Homéns pris i fosterlandets historia 20 000 euro, Professor Theodor Homéns pris i fysik 20 000 euro, Magnus Ehrnrooths stiftelses pris 20 000 euro, tre lärarpris à 5 000 euro till läraren + 2 000 euro till skolan samt Mikael Björnbergs stipendium 10 000 euro. Beloppen förblir således på samma nivå som år 2020.

Styrelsen beslöt reservera 15 000 euro till Maupertuis-samarbetet år 2021.

Det ordinarie mötet inleddes med ett minnestal över professor Carl-Gustaf Standertskjöld-Nordenstam som hölls av herr U-H. Stenman. Därefter hölls tre föredrag. Riksarkivets forskningsdirektör Päivi Happonen talade om ”Suomalaiset Venäjällä lokakuun 1917 vallankumouksen jälkeen”, fru Karivieri om ”Vetenskapliga metoder i studiet av Roms hamnstad Ostia” och fru Spens om ”Humanitär logistik och ledning av universitet i pandemi-tider”.

16 november 2020

Styrelsen utsåg herr Norkko, med herr Koskinen som suppleant, till Societetens representant i nationalkommittén för forskning av polarområden för perioden 2021-2023.

Under det ordinarie mötets offentliga del hölls två minnestal och tre föredrag. Fru Riska höll parentationen över Erik Allardt och herr Tigerstedt över Arne Rousi. Specialforskare, docent John Strömberg höll föredrag om ”Riksarkivet som heraldisk myndighet”, herr Groop om ”Diabetisk njursjukdom, nutidens gissel – en kollision mellan arv och miljö” och fru Isoniemi om ”Kun maksa sairastaa – När levern är sjuk”.

Under den slutna delen av mötet behandlades inval av nya ledamöter. De biovetenskapliga och humanistiska sektionernas invalsnämnders förslag godkändes enhälligt. Den matematisk-fysiska sektionens invalsnämnds förslag godkändes efter slutna omröstning medan ett motförslag till den samhällsvetenskapliga sektionens invalsnämnds förslag vann omröstningen. Ärendet bordlades till följande möte för slutgiltigt avgörande.

10 december 2020

Styrelsen godkände arbetsgruppens förslag om ”Riktlinjer för Finska Vetenskaps-Societetens stipendier” och lämnar förslaget till Societetens möte den 21 december 2020 för avgörande.

21 december 2020

På rekommendation av förvaltningsnämnden fattade styrelsen tre beslut: Den fastställde skötselbidraget till 0,6% av tillgångarnas marknadsvärde vid årsskiftet 2020-2021; den beslöt att Societeteten kan dela ut pris och stipendier upp till 500 000 euro under år 2021; den beslöt att Ernst Lindelöfs fond överförs till Allmänna fonder fr.o.m. 1.1.2021 som en separat bunden fond.

Ett eventuellt samarbete med Suomalainen Tiedeakatemia om Finlands vetenskapshistoria under självständighetstiden diskuterades. Herrarna Koskinen och Riikonen befullmäktigas att diskutera vidare med Suomalainen Tiedeakatemia.

Styrelsen beslöt att ordna ett virtuellt symposium om vaccinering i mars 2021 med herrarna Hedman och Meri som moderatorer.

Styrelsen beslöt att Societeten undertecknar Helsingfors-initiativet för flerspråkighet i vetenskaplig kommunikation.

En arbetsgrup bestående av ständige sekreteraren, skattmästaren och herr Koskinen utsågs att bereda ett förslag till ny arbetsordning som är förenlig med de nya stadgarna.

Ordinarie mötet inleddes med föredraget: ”Epätyypillinen keksintö – epäilyttävä, vai käännteentekevä?” av herr Hedman.

Societeten valde in följande ordinarie ledamöter:

Matematisk-fysiska sektionen: professor Matti Lassas (Helsingfors universitet) och forskningsprofessor Johanna Tamminen (Meteorologiska institutet).

Biovetenskapliga sektionen: professor Vesa Olkkonen (Helsingfors universitet)

Humanistiska sektionen: professor Sami Pihlström (Helsingfors universitet) och universitetslektor Martina Reuter (Jyväskylä universitet)

Samhällsvetenskapliga sektionen: professor Eeva Furman (Finlands miljöcentral) och professor Karl-Erik Michelsen (Villmanstrands tekniska universitet)

Till utländska ledamöter kallades:

Matematisk-fysiska sektionen: professor Ville Kaila (Stockholms universitet)

Biovetenskapliga sektionen: professor Tomas Roslin (Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala)

Humaistiska sektionen: professor Susanna Lindberg (Université de Strasbourg, University of Leiden) och professor Gunhild Vidén (Göteborgs universitet).

Styrelsens förslag till Riktlinjer för Finska Vetenskaps-Societetens stipendier godkändes efter smärre ändringar.

18 januari 2021

Styrelsen utsåg fru Sundström till Societetens representant i Finlands zoologiska och botaniska publikationsnämnd rf:s styrelse för perioden 2021-2024 och herr E. Hæggström (suppleant herr Poutanen) i Finlands nationalkommitté för radiovetenskap för perioden 2021-2023.

Societetens ordinarie möte inleddes med föredrag av fru Fellman: ”De GRACILA barnen - nya sjukdomsmekanismer ger hopp om behandling vid mitokondriell sjukdom”, varefter herr Kaitala föreläste om ”Populaatiodynamiikka ja ympäristön vaihtelun laatu”.

Societeten valde följande stipendienämnder:

Matematisk-fysiska sektionen: herr Gripenberg, herr Keinonen (sammankallare) och fru Riekkola
Biovetenskapliga sektionen: herr Bonsdorff (sammankallare), fru Lehesjoki samt herr Romantschuk
Humanistiska sektionen: herr Brusila (sammankallare), fru Karivieri, fru Lähteenmäki samt herr
Miestamo
Samhällsvetenskapliga sektionen: fru Riska (sammankallare), fru Sisula-Tulokas samt herr
Sundberg

I den humanistiska sektionens prisnomineringskommitté ersattes fru Kervanto Nevanlinna, som begärt avsked, med fru von Bonsdorff.

15 februari 2021

Styrelsen beslöt att föreslå för Magnus Ehrnrooth stiftelse att denna godkänner sakkuningsnämndens förslag till utdelning av stiftelsens stipendier. Den beslöt också att finansiera elva projekt i Maupertuisprogrammet till ett sammanlagt belopp av 11 000 euro.

Styrelsen utsåg herr Koskinen till Societetens representant i Finlands Vetenskapsakademiers kommitté för internationella ärenden för perioden 2021-2023. Herr Sundberg utsågs att representera Societeten på Vetenskapliga samfundens delegations vårmöte 15.3.2021.

På det allmänna mötet hölls två föredrag. Herr Johansson föreläste om "Gravitationsvågor från krockande supermassiva svarta hål" och fru Lehesjoki om "Epilepsiat: geenilöydöistä kohti täsmähoitoja".

Societetens beslöt ändra fru Lehečková's ledamotsstatus från utländsk ledamot till ordinarie ledamot.

Till prisnämnden för professor E.J. Nyströms pris 2022 valdes valdes fru Hakulinen samt herrarna Janhunen och Tarasti från humanistiska sektionen och från de övriga sektionerna herr Enqvist, herr Fortelius samt herr Collan.

Till prisnämnden för professor Theodor Homéns pris i fosterlandets historia 2022 valdes herrarna Knif och Lindén samt fruarna Olsson och von Bonsdorff.

Till prisnämnden för professor Theodor Homéns pris i fysik 2022 valdes valdes herrarna Koskinen och Nordlund samt fru Törmä.

Till prisnämnden för lärarpriserna 2021 valdes fru Wiedmer, herr Olkkonen, fru Kivistö och fru Stenius.

Till icke självskrivna medlemmar av valberedningsnämnden 2021 valdes herr Vesala, fru V. Fellman, herr Nynäs och fru S. Fellman.

15 mars 2021

Bokslutet för år 2020 godkändes och undertecknades av styrelsen. Styrelsen föreslår för årsmötet att budgeten för år 2021 godkänns.

Styrelsen fastställde stipendiekommittéernas förslag till utdelning av Societets stipendier samt FD Mikael Björnbergs minnesfonds stipendium.

Styrelsen beslöt bidra med 2 000 euro till kostnaderna för en minnesrelief med texten "Akademiker, Sociolog Erik Allardt 9.8.1925 – 25.8.2020 bodde i detta hus" som skall fästas på ytterväggen bredvid ingången som leder till trappan med Allardts lägenhet på Unionsgatan 45 i Helsingfors.

Under det ordinarie mötet hålls två föredrag. Fru Matomäkis föredrag hade rubriken "Alkuluvuista" och fru Olssons "Nollatutkimusta ja haittatutkijoita? Tutkimusrahoituksen herättämät tunteet sosiaalisen median keskusteluissa"

19 april 2021

Styrelsen godkände arbetsgruppens (herrarna Koskinen och Bonsdorff samt ständige sekreteraren) förslag till hur vetenskapsrådgivningen i Finland skall ordnas i framtiden. Styrelsen godkände också en annan arbetsgrupp (herrarna Koskinen och Lindholm samt ständige sekreteraren) förslag till strategi för Magnus Ehrnrooths stiftelse.

Styrelsen beslöt i enlighet med stipendiennämndens och de sakkunnigas förslag att föreslå för Magnus Ehrnrooths stiftelse att priset i matematik (20 000 euro) tilldelas professor Jarkko Kari.

Det stadgeenliga årsmötet den 29 april 2021

Mötet fastställde Societetens pris (se avsnittet Pris och stipendier för en fullständig förteckning).

Ständige sekreterarens verksamhetsberättelse för tiden 16 juni 2020 – 29 april 2021 godkändes. Skattmästaren presenterade sin berättelse för år 2020 och budgetförslaget för år 2021, vilka godkändes. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Till Societetens ordförande fram till årsmötet år 2022 valdes herr Koskinen och till viceordförande herr Sundberg. Enligt de nya stadgarna är Societetens ordförande och viceordförande också ordförande respektive viceordförande för Societetens styrelse.

Mötet fastställde sektionernas val av styrelseledamöter för verksamhetsåret 2020-2021 jämte suppleanter som företräder sektionerna enligt följande (suppleanterna inom parentes):

matematisk-fysiska sektionen: herr Tenhu (fru Eerola)

biovetenskapliga sektionen: herr Bonsdorff (herr Lindholm)

humanistiska sektionen: fru von Bonsdorff (fru Kervanto Nevanlinna)

samhällsvetenskapliga sektionen: herr Sumelius (herr Collan)

Societetens ständige sekreterare herr Gyllenberg och skattmästare herr Bruun valdes till ledamöter av styrelsen fram till årsmötet år 2026. Fru Wolff valdes till den så kallade nionde medlemmen av styrelsen fram till årsmötet år 2022.

Herr Grönroos och fru Österbacka omvaldes som Societetens representanter och ekonomie magister Patrik Lerche samt kammarrådet Henry Wiklund till utomstående sakkunniga till ledamöter av förvaltningsnämnden.

Till Societetens revisor omvaldes B. Nyholm, CGR (suppleant Ernst & Young AB).

Societetens långvarige verksamhetsgranskare herr Roslin önskade avgå och i hans ställe valdes herr Stenbacka. Herr Carlsson omvaldes till suppleant.

Publikationsverksamhet

Societetens publikationer ges ut i samarbete med Suomalainen Tiedeakatemia, dock inte årsboken *Sphinx* och publikationer utanför serierna. En förteckning över de böcker som kan beställas ges ut varje år. Herr Janhunen verkade som redaktör för *Sphinx*, herr Londen för serien *Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk*, herr Sundberg för serien *Commentationes Scientiarum Socialium* samt herr Rikkinen för serien *History of Learning and Science in Finland 1828–1918*. Herr Kajava verkade som redaktör för serien *Commentationes Humanarum Litterarum*.

Tryckningskostnaderna inklusive redigering, distribution och arvoden för år 2020 var 93 614,44 euro och i försäljningsintäkter erhöles 11 198,68 euro. Statsstödet för Societetens publikationsverksamhet var 38 000 euro för år 2020, och 39 000 euro för år 2021.

Under verksamhetsåret 2020–2021 utgav Societeten tio volymer, totalt sidor 3 444, enligt följande:

Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk (red. herr Londen):

Topi Artukka: Tanssiva kaupunki. Turun seurapiiri sosiaalisena näyttämönä 1810-luvulla. 2021. 344 s.

Bo Lindberg (red.): Vårt gemensamma innanhav. Finskt och svenskt kring Östersjön. 2021. 129 s.

Heikki Nevanlinna: Ilmatieteiden vaiheita ja vaikuttajia Suomessa. 2021. 341 s.

Ville Kajanne: Suomen puolesta, Euroopan edestä, Venäjää vastaan? Kansainvälinen vuorovaikutus ja yhteistyö vuoden 1899 kulttuuriadressissa. 2020. 348 s.

Jens Grandell: Från ett årtionde i Finland. August Schauman, republikanism och liberalism 1855-1865. 2020. 267 s.

Mardy Lindqvist: Uusi maksa, uusi elämä. Kirurgi Krister Höckerstedt keskustelee elämänvalinnoistaan Mardy Lindqvistin kanssa. 2020. 341 s.

Commentationes Humanarum Litterarum (red. herr Kajava):

Martti Leiwo, Marja Vierros, Sonja Dahlgren (red.): Papers on Ancient Greek Linguistics. Proceedings of the Ninth International Colloquium on Ancient Greek Linguistics (ICAGL9), 30 August – 1 September 2018. 2020. 356 s.

Mika Kajava, Tua Korhonen, Jamie Vesterinen (red.): Meilicha Dôra. Poems and Prose in Greek from Renaissance and Early Modern Europe. 2020. 578 s.

Commentationes Scientiarum Socialium (red. herr Sundberg)

Tuomas Savonen: MINNESOTA, MOSCOW, MANHATTAN. Gus Hall's Life and Political Line Until the Late 1960s. 2020. 503 s.

Sphinx (red. herr Janhunen):

Årsbok – Vuosikirja – Yearbook 2019–2020, 237 s.

Alla nya böcker publiceras även i digital form och finns fritt tillgängliga på Societetens webbplats.

Pris och stipendier

Finska Vetenskaps-Societetens ändamål är att främja vetenskaperna. Detta sker bland annat genom att dela ut pris och forskningsunderstöd. Prisen brukar delas ut vid Societetens högtidssammankomst den 29 april. För andra året i följd måste högtidssammankomsten inställas och prisen och understöden betalades ut utan någon ceremoni.

Professor E.J. Nyströms pris delas ut för vetenskapliga förtjänster och alternerar årligen mellan de fyra sektionerna. I år tilldelades priset (30 000 euro) professor Taina Pihlajaniemi (Uleåborgs universitet) för hennes banbrytande insatser inom cell-matrisbiologi.

Professor Theodor Homéns pris har under en följd av år alternerat mellan fysik och fosterlandets historia. Societeten beslöt i mars 2020 att priset i fortsättningen årligen skall delas ut både i fysik och fosterlandets historia. Båda prisen är på 20 000 euro. Priset i fosterlandets historia tilldelas i år herr Meinander för hans mångsidiga forskning om framför allt det självständiga Finlands politiska historia. Priset i fysik går till herr Vesala för hans betydande resultat om hur man experimentellt bestämmer kolsänkor och om kvantifiering av kolets biogeokemiska kretslopp.

Magnus Ehrnrooths stiftelses pris utdelas årligen och alternerar mellan matematik, kemi och fysik. År 2020 gick priset (20 000 euro) till Jarkko Kari, professor i matematik vid Åbo universitet, för hans långa och framgångsrika forskning inom beräkningsvetenskap och automatteori, framför allt om cellulära automater.

FD Mikael Björnbergs minnesfonds stipendium "till en framstående forskare främst inom teoretisk fysik och närliggande områden" tilldelades FD Joonas Nätilä, Columbia universitetet för hans framgångsrika forskning inom teoretisk astrofysik. Stipendiets storlek är 10 000 euro.

Societeten delar årligen ut tre lärarpris till lärare vars elever med framgång har fortsatt med universitetsstudier inom respektive områden. Varje pris består av en personlig del på 5 000 euro som tillfaller läraren och en del på 2 000 euro till skolan. Ämnena alternerar från år till år. Årets pristagare är Irene Pörn, lektor i matematik vid Korsholms gymnasium, Timo Koivunen, lektor i geografi vid Uleåborgs gymnasium samt Leena Lukkarinen, lärare i spanska vid gymnasiet Mäkelärinteen lukio i Helsingfors.

Societeten utdelade år 2021 ur sina egna tillgångar 36 stipendier och forskningsunderstöd till ett totalbelopp av 440 670 euro – ett belopp som är betydligt större än någonsin tidigare. Detta är en följd av att styrelsen år 2019 på rekommendation av förvaltningsnämnden beslöt att markant öka stipendieutdelningen. Utdelningen år 2021 är 35% högre än år 2020 och 94% högre än år 2019.

Samtidigt har medelstorleken på stipendierna ökat från 5 295 euro år 2019 och 6 510 euro år 2020 till 12 240 euro år 2021. Detta är resultatet av en medveten strävan att finansiera färre projekt av högre kvalitet och att i regel bevilja den ansökta summan.

Stipendierna fördelades över sektionerna på följande sätt i år och i fjol:

	2021	2020
Matematisk-fysiska sektionen:	2 st 12 220 euro	7 st 23 550 euro
Biovetenskapliga sektionen:	13 st 244 690 euro	11 st 157 500 euro
Humanistiska sektionen:	15 st 149 141 euro	12 st 71 030 euro
Samhällsvetenskapliga sektionen:	3 st 21 419 euro	9 st 33 724 euro
Sohlbergs fond:	3 st 13 200 euro	11 st 39 681 euro
Totalt	36 st 440 670 euro	50 st 325 485 euro

Maupertuisprogrammet, som är ett samarbetsprojekt mellan franska aktörer (Franska institutet i Finland, Frankrikes ambassad i Helsingfors och Frankrikes ministerium för högre utbildning, forskning och innovation), Finska Vetenskaps-Societeten, Magnus Ehrnrooths stiftelse och Suomalainen Tiedeakatemia, delar ut stipendier och bidrag för forskarutbyte mellan Finland och Frankrike och för konferenser och symposier i dessa länder. Dessutom finansieras cotutelle-doktorander. Cotutelle innebär att en doktorand är registrerad vid både ett franskt och ett finskt universitet och avlägger doktorsexamen vid båda. År 2021 delades 27 understöd ut till ett totalbelopp av 36 500 euro av vilket franska finansörer stod för 17 750 euro, Societeten för 11 000 euro och Tiedeakatemia för 7 400 euro. Dessutom finansierades tre cotutelle-doktorander av Magnus Ehrnrooths stiftelse.

Finska Vetenskaps-Societeten handhar även bedömningen av stipendieansökningar till Magnus Ehrnrooths stiftelse och tillställer styrelsen för stiftelsen sitt förslag till utdelning. Ur Magnus Ehrnrooths stiftelse delades år 2020 ut litet över 1,9 miljoner euro för forskning inom astronomi, matematik, fysik och kemi, inklusive medicinsk kemi. I denna summa ingår finansieringen av tre cotutelle-doktorander.

Societeten har ett nära samarbete med Ruth och Nils-Erik Stenbäcks stiftelse som delar ut forskarstipendier i matematik, fysik och kemi till yngre forskare från Finland och Sverige. Societetens ständige sekreterare är medlem av stiftelsens styrelse och ordförande för sakkunnignämnden som lämnar förslag om utdelning till styrelsen. De övriga medlemmarna av sakkunnignämnden är ledamöter av Societeten och Kungliga Vetenskapsakademien. År 2021 fick följande åtta forskare stipendier till ett sammanlagt belopp av 240 000 euro: Erik Duse (KTH), Malin Forsström (KTH), Ragnar Freij-Hollanti (Aalto), Magnus Goffey (Lund), Cecilia Holmgren (Uppsala), Martin Leijnsne (Lund), David Stenlund (Åbo Akademi) och Christian Webb (Åbo Akademi).

Ledamöter

I september 2020 kallade Societeten två nya hedersledamöter, fru E.M. Steinby och herr Riska.

Båda var redan tidigare ordinarieledamöter av Societeten – fru E.M. Steinby av den humanistiska sektionen och herr Riska av den matematisk-fysiska sektionen.

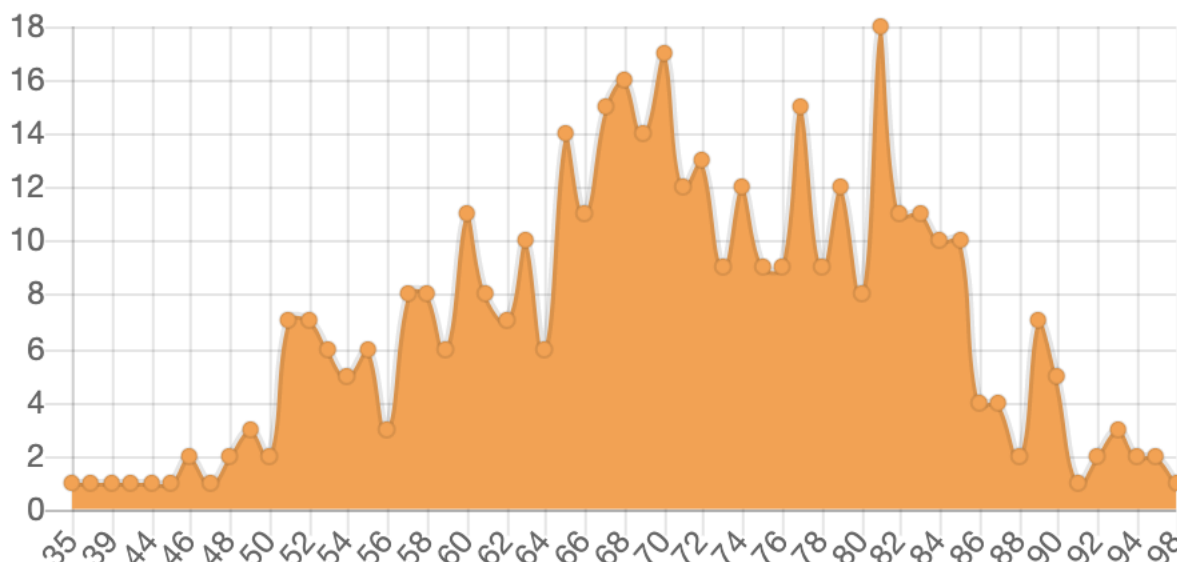
Eva Margareta Steinby är en världsledande forskare i det antika Roms historia och arkeologi. Hon har varit chef för Finlands Rom-institut in två repriser (1979-1982, 1992-1994) och en aktiv ledamot av Societeten sedan år 1983.

Dan-Olof Riska är en högt meriterad forskare inom teoretisk fysik. Han är expert på atomkärnornas struktur och växelverkan, och har väsentligt bidragit till förståelsen av hadronspektret. Han har haft många viktiga internationella förtroendeuppdrag. Han blev invald i Societeten år 1981 och verkade under åren 2006-2020 på ett mycket förtjänstfullt sätt som Societetens skattmästare.

Antalet ledamöter var vid utgången av verksamhetsåret 402. Antalet hedersledamöter är åtta varav sex är inhemska. Av de ordinarie ledamöterna är 159 över 67 år, medan 118 är under 67 år. Ålders- och könsfördelningen i de olika sektionerna framgår ur följande tabell:

Sektion	Ordinarie ledamöter					Utländska ledamöter	Hedersledamöter	Totalt
	Över 67 år	50 till 66 år	Under 50 år	Totalt	Kvinnor			
Mat.fys.	34	27	3	64	9	33	3	100
Biovet.	46	26	2	74	16	26	0	100
Hum.	43	25	5	73	26	36	3	112
Samh.	36	26	4	66	17	22	2	90
Totalt	159	104	14	277	68	117	8	402

Medelåldern för samtliga medlemmar är 71 år. Följande diagram visar åldersfördelningen.

Under verksamhetsåret har Societeten fått mottaga flera sorgebud. Tre av våra hedersledamöter, akademikerna Erik Allardt, Albert de la Chapelle och Olli Lehto samt tre ordinarie ledamöter, Arne Rousi, Christian Ehnholm och Guy Bäckman avled under året.

Erik Allardt föddes den 9 augusti 1925 och dog den 25 augusti 2020. Han utnämndes till professor i sociologi vid Helsingfors universitet år 1958. Under åren 1970 – 1980 var han forskarprofessor (motsvarar dagens akademiprofessor) vid Finlands Akademi och förlänades akademikers titel av republikens president år 1995. Han verkade som ordförande för Centralkommissionen vid Finlands Akademi (motsvarar Finlands Akademis generaldirektör idag) under åren 1986 – 1991 och som kansler för Åbo Akademi under åren 1992 – 1994. Han kallades till ledamot av Societeten år 1961 och valdes till hedersledamot år 1988.

Albert de la Chapelle föddes den 11 februari 1933 och avled den 10 december 2020. Han var professor i medicinsk genetik vid Helsingfors universitet under åren 1974 – 1997 varefter han fortsatte sitt arbete vid Ohio State University fram till sin död. Under åren 1985 – 1995 var han forskarprofessor vid Finlands Akademi. Han förlänades akademikers titel år 1997. Han kallades till ledamot av Societeten år 1975 och valdes till hedersledamot år 1991.

Olli Lehto föddes den 30 maj 1925 och dog på nyårsaftonen år 2020. Han var professor i matematik vid Helsingfors universitet från 1961 till 1993. Under åren 1983 – 1988 var han rektor och under åren 1988 – 1993 kansler för universitetet. Han var forskarprofessor vid Finlands Akademi under åren 1970 – 1975 och förlänades akademikers titel år 1975. Han kallades till ledamot av Societeten år 1968 och valdes till hedersledamot år 1988.

Arne Rousi (f. Brusin) föddes den 1 september 1931 och dog den 12 juli 2020. Han utnämndes till professor i botanik vid Åbo universitet år 1987 och verkade som rektor under åren 1987 – 1993. Han kallades till ledamot av Societeten år 1994.

Christian Ehnholm föddes den 18 oktober 1939 och avled den 7 september 2020. Han verkade bland annat som forskare vid Haartmaninstitutet och avdelningschef vid Folkhälsoinstitutet. Han kallades till ledamot av Societeten år 2001.

Guy Bäckman föddes den 6 april 1940 och avled den 20 februari 2021. Han arbetade under åren 1967–1969 vid Statistiska centralbyrån, var 1970–1976 överlärare i socialpolitik vid Svenska social- och kommunalhögskolan samt utnämndes år 1976 till professor i socialpolitik vid Åbo Akademi. Han kallades till ledamot av Societeten år 1989.

Också tre av våra utländska ledamöter har avlidit under verksamhetsåret.

Victor Govardovskii avled den 26 juni 2020. Han var född den 9 januari 1939 och verkade som forskningschef vid Ryska vetenskapsakademiens institut för evolutionär fysiologi och biokemi. Han kallades till utländsk ledamot år 2005.

Sen-Itiroh Hakomori föddes den 13 februari 1929 och dog den 10.11.2020. Han var professor i patologi och mikrobiologi vid Washingtons universitet. Han kallades till utländsk ledamot år 1987.

Françoise Winnik dog den 13 februari 2021. Hon var född den 2 mars 1952. Hon var professor i kemi vid Universitetet i Montreal och kallades till utländsk ledamot år 2010.

Styrelse och förtroendeposter

Societetens styrelse har under verksamhetsåret haft följande sammansättning (suppleanterna inom parentes):

Ordförande: herr Meurman
Viceordförande: herr Koskinen
Ständig sekreterare: herr Gyllenberg
Skattmästare: herr Bruun
Matematisk-fysiska sektionen: herr Tenhu (fru Eerola)
Biovetenskapliga sektionen: herr Bonsdorff (herr Lindholm)
Humanistiska sektionen: herr Riikonen (fru Snellman)
Samhällsvetenskapliga sektionen: herr Sumelius (herr Collan)
Nionde medlem: fru von Bonsdorff

Sektionernas ordförande och viceordförande (inom parentes) var under verksamhetsåret följande:

Matematisk-fysiska sektionen: herr Kupiainen.
Biovetenskapliga sektionen: fru Lindström (herr Lindholm).
Humanistiska sektionen: fru von Bonsdorff (fru Kervanto Nevanlinna).
Samhällsvetenskapliga sektionen: fru Widén (fru Riska).

Valberedningsnämnden bestod av ständige sekreteraren (ordförande), fruarna von Bonsdorff, S. Fellman, V. Fellman, Lindström och Widén samt herrarna Bonsdorff, Kupiainen, Nynäs, Riikonen, Sumelius, Tenhu och Vesala.

Invals nämnderna var följande:

Matematisk-fysiska sektionen: herrarna Kupiainen (ordförande), Hoyer och Salmi samt fruarna Riekkola och Stenberg.
Biovetenskapliga sektionen: fruarna Lindström (ordförande), Mappes och Sistonen samt herr Meri
Humanistiska sektionen: fruarna von Bonsdorff (ordförande), Heinämaa och Wolff samt herr Saarikivi.
Samhällsvetenskapliga sektionen: fru Widén (ordförande) samt herrarna Bruun och Sundberg.

Förvaltningsnämnden har under verksamhetsåret haft följande sammansättning: skattmästaren (ordförande), ständige sekreteraren, fru Österbacka, herr Grönroos samt ekonomie magister Patrik Lerche och kammarrådet Henry Wiklund.

Revisor var Bengt Nyholm, CGR, och verksamhetsgranskare herr Roslin. Suppleanter var Ernst & Young och herr Carlsson.

Medlemmar i pris- och stipendienämnder

Under verksamhetsåret har Societeten haft följande pris- och stipendienämnder:

Professor E.J. Nyströms pris: herrarna Fortelius (ordförande), Pyykkö och Collan samt fruarna Lehesjoki, och Kervanto Nevanlinna.

Professor Theodor Homéns pris i fosterlandets historia: fruarna von Bonsdorff (ordf.) och Olsson samt herrarna Knif och Lindén.

Professor Theodor Homéns pris i fysik: fru Eerola (orförande) samt herrarna Hämäläinen, Kulmala och Valtonen.

FD Mikael Björnbergs minnesfonds stipendium: herrarna Johansson och Kajantie.

Stipendienämnderna för Societetens egna stipendier

Matematisk-fysiska sektionen: herrarna Gripenberg och Keinonen (sammankallare) samt fru Riekkola.

Biovetenskapliga sektionen: herrarna Bonsdorff (sammankallare) och Romantschuk samt fru Lehesjoki.

Humanistiska sektionen: herrarna Brusila (sammankallare) och Miestamo samt fruarna Karivieri och Lähtenmäki.

Samhällsvetenskapliga sektionen: fruarna Riska (sammankallare) och Sisula-Tulokas samt herr Sundberg.

Sohlbergiska delegationen: fru Sundholm samt herrarna Fortelius, Ehlers, Westerholm och Koskinen

Stipendienämnden för Magnus Ehrnrooths stiftelse: fru Törmä samt herrarna Johansson, Lindholm, Lindström och Salmi.

Sakkunnignämnden för Ruth och Nils-Erik Stenbäcks stiftelse: herrarna Gyllenberg (ordförande) och Johansson, fru Wiedmer samt professor Johan Håstad (Kungliga Vetenskapsakademien).

Medlemskap i externa organisationer

Finlands vetenskapsakademier är ett samarbetsorgan för de i Finland verksamma fyra vetenskapsakademierna. Styrgruppen för Finlands vetenskapsakademier består av ordförandena i de fyra vetenskapsakademierna. Societetens representant i styrgruppen är således herr Meurman med herr Koskinen som suppleant. Ständige sekreteraren har närvarorätt vid styrgruppens möten.

De *Vetenskapliga samfundens delegation (VSD)* är ett betydande och oberoende sakkunnigorgan i frågor angående forskning och forskningspolitik. Till delegationen hör 284 vetenskapliga samfund och fyra vetenskapsakademier. Delegationen får statsunderstöd av undervisnings- och kulturministeriet. VSD delar ut detta statsunderstöd till de vetenskapliga samfunden för publikationsverksamhet, internationell verksamhet samt för att anordna nationella och internationella vetenskapliga konferenser. Societetens representeras i VSDs styrelse av herr Riikonen (suppleant herr Meurman) och ständige sekreteraren herr Gyllenberg (suppleant fru Snellman). Dessutom är herr Bruun suppleant till representanten för Juridiska Föreningen i Finland. Herr Gyllenberg är ordförande för understödssektionen.

Societetens ledamöter har också haft förtroendeposter inom Finlands Akademi. Under perioden 2019–2021 är herr Mickwitz viceordförande i Finlands Akademis styrelse. Fruarna Huhtala och Snellman samt herr Hämäläinen är medlemmar i kommittén för forskningsinfrastruktur.

Societetens ständige sekreterare är Finlands Vetenskapsakademiers representant i European Academies Science Advisory Council (EASAC).

I ICSUs nationalkommittéer representerades Societeten av herr Tanskanen (geodesi och geofysik), herrarna Poutanen och E. Hægström (vetenskaplig radioforskning), herr Fortelius (kvartärforskning), herrarna Fortelius och Leppäkoski (biologi), herrarna Hytönen, Kupiainen, Mattila och Saksman (matematik), herrarna Stenberg och Nordlund (mekanik), herr Norkko (havsforskning), herr Koskinen med herr Norkko som suppleant (polarforskning), herr Poutanen (astronomi), herr Finne (biovetenskaper), herr Kulmala och herr Niemelä (Future Earth Finland), herr Lindholm (hjärnforskning), herr Leskelä och fru Wiedmer (kemi).

I styrelsen för Ruth och Nils-Erik Stenbäcks stiftelse representerades Societeten av ständige sekreteraren.

Ständige sekreteraren representerade Societeten i styrgruppen för Vetenskapsdagarna 2021 och herr Sundberg i organisationskommittén.

I styrelsen för Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisutoimikunta representerades Societeten av herr K. Donner till utgången av år 2019 och av herr K. Lindström från och med början av år 2020.

En mer utförlig lista över Societetens representanter i vetenskapliga organisationer och samfund publiceras i *Sphinx 2020–2021*.

Ekonomisk förvaltning

Skötseln av Societetens tillgångar och fonder överses av en förvaltningsnämnd som är underställd styrelsen. Närmare uppgifter om Societetens ekonomi framgår av bokslutet och skattmästarens berättelse.

Kansliet och biblioteket

En viktig del av Societetens verksamhet har alltifrån dess grundade år 1838 varit att utge vetenskapliga skrifter. Societeten har därför samlat ihop ett omfattande bibliotek vars äldsta böcker utkom år 1840. Under verksamhetsåret 2019-2020 restaurerades de böcker som befanns vara i dåligt skick och en fullständig katalog över bibliotekets volymer uppgjordes. I år har katalogen lagts ut på nätet där den är fritt tillgänglig. Vetenskapsidkare över hela världen kan nu ta del av innehållet i Societetens bibliotek och vid behov beställa kopior av önskat material.

För Societetens IT-underhåll och datastöd svarar Kenneth Lundström på NuData. Societeten är mycket tacksam för den sakkunniga hjälp vi fått av honom.

Societeten skulle inte fungera så bra som den gör utan det värdefulla arbete som kanslisekreterare Ann-Christin Geust utför. Med sin goda organisationsförmåga och tjänstvillighet är hon en ovärderlig tillgång för Societeten. Jag vill därför på mina egna och hela Societetens vägnar rikta ett stort tack till henne.